

Maatregelen voor de vrijwaring en het behoud van het architecturaal erfgoed in Brussel

Het Rekenhof heeft de maatregelen geauditeerd die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tijdens de legislatuur 2014-2019 nam om het architecturaal erfgoed (de gebouwen) te vrijwaren en te behouden. Gelijktijdig met deze audit werd ook een audit uitgevoerd over de controle van de premies voor de renovatie van het woonmilieu en voor de verfraaiing van gevels, die wordt besproken in een afzonderlijk verslag.

De audit bestaat uit twee delen:

- het deel "performantie" dat beoordeelt in hoeverre de activiteiten van de administratie (vrijwaring toekennen en toezicht houden op werken) voldoen aan de doelstellingen inzake de vrijwaring van het erfgoed;
- het deel "conformiteit" dat nagaat of de reglementaire bepalingen in acht worden genomen bij de toekenning en de controle van subsidies. In die optiek werd onderzocht welk gevolg er werd gegeven aan de voornaamste aanbevelingen die het Rekenhof in zijn 18^e Boek formuleerde.

Het beleid voor de vrijwaring van het architecturaal erfgoed is thans onvoldoende omkaderd door een coherent geheel van strategische en operationele doelstellingen.

Het onderzoek naar de implementering van de maatregelen ter vrijwaring van het erfgoed en naar de daartoe voorziene subsidies kan geen redelijke zekerheid verschaffen dat de goederen op een doeltreffende en doelmatige manier worden gevrijwaard.

Het proces voor de toekenning van bewaring en bescherming is weliswaar gebaseerd op gedocumenteerde analyses en op een geformaliseerde methode, maar berust onvoldoende op een beredeneerde selectie van goederen die prioritair gevrijwaard dienen te worden.

Daarenboven zijn er geen reglementaire criteria om het onderscheid te maken tussen bewaring en bescherming, waardoor het risico zou kunnen ontstaan dat bij de keuze voor één van beide instrumenten veeleer wordt uitgegaan van budgettaire oogmerken (het in de hand houden van de kredieten) dan van de intentie om het erfgoed te vrijwaren. Het gebrek aan criteria is ook nadelig voor de transparantie van de maatregelen waarop eigenaars een beroep kunnen doen en zou kunnen leiden tot ongelijke behandelingen.

Tot slot is het zo dat er hiaten zitten in de beheergegevens waarover de administratie beschikt om haar acties aan te sturen, en dat die het niet mogelijk maken het beleid voor de vrijwaring van het erfgoed te evalueren.

De restauratie van het gevrijwaarde erfgoed en het toezicht op de staat ervan, zijn thans slechts ten dele gegarandeerd.

Wat de subsidiëring betreft, heeft het feit dat de dossiers onvolledig zijn een invloed op de interne controle.

Het Rekenhof wijst op de volgende tekortkomingen:

- men kan onmogelijk met redelijke zekerheid stellen dat alle werken wel werden uitgevoerd zoals gepland, dat de gesubsidieerde bedragen correct zijn en dat er een doeltreffend en doelmatig toezicht op de verrichtingen is;
- de procedures en de jurisprudentie zijn slechts gedeeltelijk geformaliseerd, wat er niet toe bijdraagt de risico's in te dijken in samenhang met de berekening van de subsidie en evenmin bijdraagt tot transparantie en tot een gelijke behandeling van de begunstigten;
- men heeft de risico's in samenhang met de verboden cumulatie van subsidies niet onder controle;
- subsidies worden niet altijd teruggevorderd in gevallen waarbij de regelgeving daarin voorziet;
- het probleem i.v.m. de inaanmerkingneming van de btw is nog altijd niet opgelost, zoals al werd opgemerkt in de vorige audit;
- er is geen uitvoerbare reglementaire grondslag meer met betrekking tot de voorwaarden voor het openstellen van goederen voor het publiek.

Het Rekenhof formuleert bijgevolg de volgende aanbevelingen:

- duidelijke doelstellingen formuleren die zijn uitgewerkt op de betrokken niveaus van de gewestelijke entiteit, zodat een prioriteit kan worden toegekend aan de acties, zodat kan worden bepaald hoeveel mensen en middelen er nodig zijn, en zodat die kunnen worden ingezet voor de acties die het meest veelbelovend zijn voor de vrijwaring en restauratie van het erfgoed;
- de transparantie en de rechtszekerheid van het erfgoedvrijwaringsproces verzekeren door in wetten of regelgeving criteria vast te leggen om een onderscheid te maken tussen bewaring en bescherming zoals dat gebeurd is voor de inventarisering;
- een kwaliteitsvol systeem voor het verzamelen en verwerken van gegevens uitbouwen om het beleid voor de vrijwaring van het erfgoed op meer doeltreffende en doelmatige wijze te beheren, en om het te kunnen evalueren;
- de kwaliteit verzekeren van de subsidiëring en van het intern toezicht op de subsidiëring, door de procedures en de jurisprudentie te formaliseren, door controleverslagen op te stellen, door via risicoanalyses te bepalen op welk moment een werkbezoek het meest aangewezen is, door de documenten en de verantwoordingsstukken te centraliseren en door methodes en instrumenten te ontwikkelen om grip te houden op de cumulatie van subsidies;
- subsidies in voorkomend geval terugvorderen en het probleem van de inaanmerkingneming van de btw regelen;
- een reglementaire grondslag instellen met betrekking tot de voorwaarden voor het openstellen van goederen voor het publiek.

De administratie wijst erop dat het grondige analysewerk van het Rekenhof een bijdrage levert aan de werking die continue verbetering nastreeft.

Ze preciseerde eveneens dat ze bepaalde van de opgeworpen problemen al heeft onderkend en reeds talrijke acties heeft ondernomen om deze op te lossen, zowel in het vlak van de human resources als in dat van het IT-beheer en de interne controle.

De administratie heeft tot slot aangegeven dat ze bijzonder aandachtig en proactief te werk zal gaan bij het implementeren van de verschillende door het Rekenhof geformuleerde aanbevelingen.

De staatssecretaris belast met Erfgoed sluit zich in zijn antwoord aan bij de opmerkingen van zijn administratie, en heeft geen extra opmerkingen.

Hij kondigt overigens aan dat zal worden gezorgd voor een regelmatige opvolging van de verschillende aanbevelingen van het Rekenhof en dat reeds verschillende initiatieven werden opgestart sedert de installatie van de nieuwe regering.